

Rapport

Rapport over een klacht over het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland

Datum: 12 december 2012

Rapportnummer: 2012/009

Klacht

Verzoeker A klaagt erover dat een politieambtenaar van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland hem, toen hij zestien jaar was, heeft aangehouden en dat op een hardhandige wijze heeft gedaan.

Verzoeker Y klaagt erover dat een politieambtenaar van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland hem op het politiebureau Balistraat heeft aangehouden en dat op een hardhandige wijze heeft gedaan.

Verzoeker A klaagt erover dat politieambtenaren van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland na zijn aanhouding hebben geweigerd om zijn moeder en advocaat toe te laten, terwijl hij daar op dat moment als minderjarige wel contact mee had mogen hebben.

Verzoeker Y klaagt erover dat politieambtenaren van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland hebben geweigerd om na zijn in verzekeringstelling een advocaat tot hem toe te laten.

Verzoekers klagen erover dat de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland de klacht heeft afgehandeld zonder hen in de gelegenheid te stellen om camerabeelden van het incident te bekijken.

Bevindingen en beoordeling

I. BEVINDINGEN

1. Algemeen

Op 15 september 2009 hield de politie verzoeker A, die zestien jaar oud en dus minderjarig was, omstreeks 22:15 uur aan vanwege een verdenking van een (poging tot) inbraak in een auto. Daarbij gaf politieambtenaar M hem met de vlakke hand een klap tegen het achterhoofd, waarna hij verzoeker A naar de grond duwde, zodat hij kon worden geboeid. Na de aanhouding van verzoeker A kwam een groep van tien tot vijftien personen op dusdanige wijze verhaal halen op en rond het politiebureau dat er een zeer grimmige en agressieve sfeer ontstond. De aanwezige personen, waaronder verzoeker Y (de achttienjarige broer van verzoeker A), voldeden niet aan de vorderingen van de politie om het politiebureau en het gebied eromheen te verlaten. De politie hield toen onder andere verzoeker Y aan. Daarbij sloeg politieambtenaar B met gebalde vuist tegen zijn voorhoofd. De politie verleende de advocaat van verzoekers, die rond 23:45 uur op het politiebureau arriveerde, noch hun moeder toegang tot verzoekers vanwege de drukte, de sfeer in en om het politiebureau, het gebrek aan ruimte vanwege het aantal arrestanten en het late tijdstip. Ook klaagden verzoekers erover dat de korpsbeheerder de klacht afhandelde zonder hen

in de gelegenheid te stellen om camerabeelden van het incident te bekijken.

2. Lezing verzoekers

Aanhouding A

2.1 Verzoeker A stelt dat hij met buurtgenoten al enkele uren op een bankje vlak voor de ouderlijke woning zat en geen strafbaar feit had gepleegd. Bovendien voldeed hij niet aan het signalement van de dader dat de melder had opgegeven. Voor zover er redenen waren om verzoeker A aan te houden, had de politie hem ook eenvoudigweg kunnen meedelen dat hij was aangehouden. Echter, de betrokken politieambtenaar zou A zonder reden direct hebben uitgescholden door te roepen: "Blijf staan teringlijer of ik trap je verrot". Hoewel A geen aanstalten maakte om te vluchten en zich niet verzette, greep hij A bij zijn kleding ter hoogte van zijn nek, tilde hem omhoog en vloerde hem middels een trap tegen de zijkant van zijn benen. A kwam daardoor op grove wijze ten val. Hij werd daarna met fors geweld geboeid en afgevoerd naar een politiewagen. Verzoeker had zich geenszins verzet en was van mening dat de aanhouding onnodig en disproportioneel was. Ook gaf de politie A tijdens het afvoeren naar de politiewagen en terwijl hij geboeid was zonder reden een klap tegen zijn hoofd (met een zaklamp).

2.2 Verzoeker A werd om 23:28 uur voorgeleid aan de hulpofficier van justitie en om 00:04 uur in verzekering gesteld. De volgende dag werd hij na overleg met het Openbaar Ministerie om 12:06 uur heengezonden. Uit onderzoek van de wijkteamrecherche bleek namelijk dat er niet voldoende bewijs was. De getuige van de (poging tot) inbraak in een auto, die van één dader een signalement had doorgegeven, had verder geen uitvoeringshandelingen gezien en zou de daders ook niet meer herkennen. Daarnaast wenste de eigenaar van de auto geen aangifte doen. Zijn auto was namelijk op meerdere plaatsen beschadigd en hij kon niet bepalen of er nieuwe schade was aangebracht. Op grond daarvan waren er volgens de politie onvoldoende feiten en omstandigheden om verzoeker A nog langer aan te merken als verdachte. De politie had verzoeker A dan ook niet meer gehoord als verdachte.

2.3 Meerdere buurtgenoten van verzoeker A verklaarden op schrift dat zij hadden gezien dat de politie hem hardhandig had aangehouden door hem op zijn hoofd te slaan en naar de grond te werken, terwijl hij zich geenszins had verzet. Blijkens de verklaring van de huisarts had verzoeker A als gevolg van een val een schaafwond van één à twee centimeter op zijn knie, welke wond iets was gezwollen.

Aanhouding Y

2.4 Verzoeker Y stelt dat hij de politie niet dermate had belaagd dat het handelen van de politie proportioneel was. De politie had hem bij de keel gegrepen en op de grond geworpen. Tijdens het boeien gaf een politieambtenaar hem een vuistslag vol op zijn

gezicht, omdat verzoeker Y zijn hoofd probeerde te draaien zodat hij niet meer met zijn gezicht op de grond zou komen te liggen. Y liep daardoor, zoals ook uit de letselverklaring bleek, hoofdletsel op, namelijk een bult in zijn gezicht. Omdat Y door politieambtenaren op de grond werd gedrukt en met zijn buik op de grond lag, was het gezien de penibele situatie niet mogelijk dat Y een politieambtenaar probeerde te slaan. Gelet op deze penibele situatie en het feit dat de politieambtenaren in de meerderheid waren, was het gebruik van een armklem afdoende geweest. Verzoeker achtte de vuistslag in zijn gezicht dan ook disproportioneel en onnodig.

Weigering advocaat en moeder

2.5. Verzoekers advocaat nam rond 23:30 uur telefonisch contact op met de politie. Een vrouwelijke politieambtenaar gaf de advocaat van verzoekers toestemming om verzoekers een kwartier later te bezoeken. Nadat verzoekers advocaat op het politiebureau arriveerde, weigerde politieambtenaar V de advocaat echter verzoekers te bezoeken. Ook de moeder van verzoekers, die had laten weten dat zij zich vanwege het eventuele letsel na de gewelddadige aanhouding ernstig zorgen maakte om haar zestienjarige zoon A, mocht hem niet bezoeken. Verzoekers vonden dit niet behoorlijk. Vanaf het moment dat zij in verzekering waren gesteld hadden zij recht op een advocaat en het bezoek van een ouder. Verzoeker Y liet weten dat zijn verhoor al was aangevangen, omdat de politie hem had laten weten dat hij weg mocht gaan, als hij zonder advocaat een verklaring zou afleggen. Hij had daarvoor al om een advocaat verzocht. De omstandigheden op het politiebureau waren niet van zodanige aard dat het recht op een advocaat en een bezoek van een ouder hun mocht worden ontzegd. Toen verzoekers advocaat op het politiebureau arriveerde was de situatie op het politiebureau bovendien verbeterd en niet meer dermate ernstig. Voor zover sprake was van een ernstige situatie op het politiebureau, waren verzoekers van mening dat die was veroorzaakt door de politie zelf. De politie handelde volgens verzoekers namelijk allesbehalve de-escalerend. Het kon dan ook niet voor rekening en risico van verzoekers komen dat hun advocaat en moeder hen niet kon bezoeken. Uiteindelijk werd verzoeker op 16 september 2009 om 10:25 uur bezocht door zijn advocaat.

Klachtbehandeling zonder inzage camerabeelden

2.6 Hoewel verzoekers advocaat reeds op 22 september 2009 had verzocht om de camerabeelden van het incident te bekijken, werd zij pas op 10 juni 2010 daartoe in de gelegenheid gesteld. De aanhouding van verzoeker Y was echter niet daarop te zien.

Reactie op bevindingen

2.7 De reactie van verzoekers op de bevindingen gaf geen aanleiding om de bevindingen te wijzigen of aan te vullen.

3. Lezing politie

De lezing van de betrokken politieambtenaren is ontleend aan de schriftelijke verklaringen en rapporten die aan de politiekachtencommissie zijn overgelegd.

Aanhouding A

3.1 Op 15 september 2009 ontving de politie omstreeks 22:00 uur een melding van een (poging tot) inbraak in een auto. Kort na deze melding gaf een getuige door dat twee verdachte personen in de richting van de X straat waren weggelopen. Ook gaf hij daarbij een signalement door van één van de daders, namelijk een persoon gekleed in een witte trui met capuchon. Politieambtenaren E en M, die zich in politie-uniform in een politieauto bevonden, kregen om 22:08 uur de melding en stelden een onderzoek in de genoemde omgeving in. Omstreeks 22:12 uur zagen zij vanuit de politieauto op ongeveer vijfhonderd meter van de plaats waar het strafbare feit zou hebben plaatsgevonden een groep van vier jongens lopen, waarvan één jongen aan voormeld signalement voldeed. De vier jongens renden weg bij het zien van de politieauto. Politieambtenaren E en M stapten daarop uit de auto en renden de jongens achterna. Zij riepen meerdere malen op zeer luide toon naar de jongens dat zij stil moesten blijven staan. De vier jongens voldeden hier niet aan en renden een binnenplein op.

3.2 Nadat verzoeker A struikelde en viel, kon politieambtenaar M hem vastgrijpen, naar de grond werken en hem (op heterdaad) aanhouden. Dit vond rond 22:15 uur plaats. De overige drie jongens renden weg. De verdachte, die aan het opgegeven signalement voldeed, was één van deze jongens. Verzoeker A probeerde los te komen door wild met zijn armen te zwaaien. Politieambtenaar M werd hierdoor met een rondzwaaiende arm of hand op zijn linkerjukbeen geraakt. Hij hield daaraan een blauwgele kring onder zijn linkeroog over. Om het verzet van verzoeker A te breken gaf politieambtenaar M hem met de vlakke hand een klap tegen het achterhoofd, waarna hij hem naar de grond duwde. De politieambtenaren boeiden verzoeker A, terwijl hij op de grond lag en politieambtenaar M zijn knie op de rug van verzoeker A plaatste. Hij staakte zijn verzet nadat hij was geboeid. Politieambtenaar M zou verzoeker A niet hebben uitgescholden, aan zijn kleding hebben opgetild, hebben gevloerd en hebben geslagen bij het afvoeren naar de politiewagen.

3.3 Terwijl de politieambtenaren A naar het politievoertuig probeerden te vervoeren belemmerde een broer van A hen meerdere malen. Deze broer schreeuwde ook 'kankerlijer' en begon te duwen en te trekken aan politieambtenaar E. Politieambtenaar E duwde verzoekers broer van zich af. Hij besloot hem niet aan te houden wegens belemmering om de situatie niet verder te laten escaleren. Politieambtenaar E verklaarde dat hij verzoeker A niet had geslagen voordat hij in de politieauto werd geplaatst. De overige drie verdachten waren weggerend.

3.4 Verzoeker A werd om 23:28 uur voor de hulpofficier van justitie geleid. Om 00:04 uur werd hij in het belang van het onderzoek in verzekering gesteld. Op 16 september 2009 werd A zonder nader verhoor in overleg met het Openbaar Ministerie om 12:06 uur heengezonden, omdat er niet voldoende bewijs was. Op 16 september 2009 bleek uit onderzoek van de wijkteamrecherche dat de getuige van de (poging tot) inbraak in de auto geen uitvoeringshandelingen had gezien, dat hij het signalement van één verdachte had doorgegeven en dat hij deze verdachte niet meer zou herkennen. Daarnaast wilde de eigenaar van de betrokken auto geen aangifte doen. De auto had namelijk meer beschadigingen en niet duidelijk was of er nieuwe schade was aangebracht.

Aanhouding Y

3.5 Na de aanhouding van verzoeker A kwam een groep van tien tot vijftien personen verhaal halen op het politiebureau. Deze personen schreeuwden, onder andere dat A niets had gedaan en vrijgelaten moest worden, scholden en maakten slaande bewegingen. Zij duwden tegen politieambtenaren die met hen in gesprek wilden gaan. Ook werd een politieambtenaar in het gezicht gespuugd. Er ontstond daardoor een zeer grimmige en agressieve sfeer. Omdat het binnen en buiten het politiebureau zeer onrustig was, vroeg de politie om assistentie en sloot de straat tijdelijk af voor verkeer. Op camerabeelden was te zien dat iemand met een helm op de deur van het politiebureau sloeg en dat een aantal jongens politiemotoren en scooters, die op straat stonden, omver gooiden. Ook werd er geschopt, geslagen en gespuugd. Omdat een gesprek met de groep binnen het politiebureau, waaronder verzoeker Y, de broer van A, niet mogelijk bleek, vorderde de politie hen meerdere malen om het politiebureau te verlaten. De groep voldeed echter niet aan deze vorderingen.

3.6 Politieambtenaar B vorderde verzoeker Y ook meerdere malen op een rustige toon om het politiebureau te verlaten. Verzoeker Y voldeed hier evenmin aan en duwde politieambtenaar B tweemaal weg. Politieambtenaar B hield verzoeker Y daarop aan. Verzoeker Y verzette zich hevig tegen zijn aanhouding door wild om zich heen te slaan. Nadat hij politieambtenaar B meerdere malen in zijn gezicht probeerde te slaan, plaatste politieambtenaar B zijn arm om de nek van verzoeker Y. Omdat Y bleef slaan, sloeg politieambtenaar B hem ter zelfverdediging met gebalde vuist tegen zijn voorhoofd om zichzelf te verdedigen en om Y onder controle te brengen. Verzoeker Y had daardoor een bult van twee bij twee centimeter groot op zijn voorhoofd. Politieambtenaar V assisteerde bij de aanhouding door middel van een armklem door de gestrekte armen van Y op de rug te houden, zodat Y kon worden geboeid. Y werd om 23:50 uur aan de hulpofficier van justitie voorgeleid. Om 00:25 uur werd hij in het belang van het onderzoek in verzekering gesteld.

Weigering advocaat en moeder

3.7 De advocaat van A en Y kwam rond 23:45 uur op het politiebureau om A en Y te bezoeken. Zij liet betrokken politieambtenaar V weten dat zij naar het politiebureau had gebeld en dat haar was verteld dat zij langs mocht komen. Ook liet zij hem weten dat de moeder van A en Y zich zorgen maakte over haar minderjarige zoon A. De politie had de moeder van A en Y op de hoogte gesteld van de aanhoudingen van haar zonen. Politieambtenaar V verleende de advocaat noch de moeder van A en Y toegang tot A en Y vanwege de drukte, de sfeer in en om het politiebureau, het aantal arrestanten en het late tijdstip. Ook was er volgens de politie geen ruimte beschikbaar, omdat er op dat moment vijf verdachten op het politiebureau waren. Bovendien zouden de verdachten zich agressief en beledigend hebben gedragen. De politie vroeg de advocaat daarom de volgende dag terug te komen. Verzoekers advocaat bezocht Y dan ook de volgende dag, namelijk op 16 september 2009 om 10:25 uur.

Klachtbehandeling (bekijken camerabeelden)

3.8 Verzoekers advocaat bekeek op 10 juni 2010 alle beschikbare camerabeelden op het hoofdbureau van politie. Hierop was de aanhouding van Y niet te zien. Op grond van de Wet politiegegevens konden de camerabeelden, waarop naast politieambtenaren diverse burgers waren te zien en die dus privacygevoelige informatie bevatten, niet aan verzoekers worden getoond.

4. Standpunt korpsbeheerder

De korpsbeheerder verklaarde verzoekers klacht op advies van de klachtencommissie op 16 november 2010 niet gegrond. Naar zijn oordeel hield de politie verzoekers A en Y terecht (op heterdaad) aan. De politie was verder gerechtigd om in de rechtmatige uitoefening van haar bediening geweld te gebruiken tegen verzoekers A en Y en hen te boeien. Omdat aannemelijk was dat A zich verzette tegen zijn aanhouding en het boeien door met zijn armen om zich heen te slaan, waarbij hij politieambtenaar M in het gezicht sloeg, achtte de korpsbeheerder het niet onbehoorlijk dat deze politieambtenaar het verzet brak door hem een klap op zijn achterhoofd te geven. Ook de toegepaste aanhoudingstechniek om een aangehouden verdachte op zijn buik te plaatsen, met een knie in de rug onder controle te houden en de verdachte te boeien achtte de korpsbeheerder behoorlijk. Naar de opvatting van de korpsbeheerder was het ook aannemelijk dat verzoeker Y zich verzette tegen zijn aanhouding. De politie was dan ook genooddaakt om het verzet van verzoeker Y te breken door tegen zijn voorhoofd te slaan en zijn armen gestrekt op zijn rug te houden. Gezien het verzet van beide verzoekers, achtte de korpsbeheerder het toegepaste geweld noodzakelijk en gepast. Het weigeren van de advocaat en verzoekers moeder achtte de korpsbeheerder, gezien de omstandigheden op en in de omgeving van het politiebureau, de hoeveelheid arrestanten die avond en het late tijdstip, evenmin onbehoorlijk. Bovendien werd verzoeker niet als verdachte gehoord, omdat hij vanwege het ontbreken van voldoende bewijs werd heengezonden.

II. BEOORDELING

5. Aanhouding verzoeker A

Behoorlijkheidsvereiste (recht op persoonlijke vrijheid en verbod op onrechtmatige vrijheidsbeneming)

5.1 Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grond- en mensenrechten van burgers worden gerespecteerd. In dit geval gaat het om bescherming van het recht op persoonlijke vrijheid en het verbod op onrechtmatige vrijheidsbeneming, die gewaarborgd zijn in verdragen en de Grondwet.

Wetboek van Strafvordering

5.2 In de wet is geregeld in welke gevallen de overheid een burger zijn vrijheid mag ontnemen. Zo biedt artikel 53 van het Wetboek van Strafvordering (WvSv; zie Achtergrond, onder 6.4) een wettelijke basis voor aanhouding van een persoon ten aanzien van wie een redelijke verdenking van een strafbaar feit bestaat. Voor de beoordeling van de vraag of de politie in redelijkheid verzoeker kon aanhouden, is van belang of verzoeker kon worden aangemerkt als verdachte van een strafbaar feit in de zin van artikel 27 van het WvSv (zie Achtergrond, onder 6.1). Iemand kan slechts als verdachte worden aangemerkt indien er sprake is van een redelijk vermoeden van schuld. Dat vermoeden van schuld dient te steunen op specifieke feiten of omstandigheden van het geval en dit dient bovendien naar objectieve maatstaven gezien redelijk te zijn. Een redelijke verdenking is voldoende om tot aanhouding over te gaan.

Schending behoorlijkheidsvereiste

5.3 Naar het oordeel van de Nationale ombudsman was er ten aanzien van verzoeker A geen sprake van een redelijk vermoeden van schuld op grond waarvan hij kon worden aangehouden. Op 15 september 2009 ontving de politie omstreeks 22:00 uur een melding van een (poging tot) inbraak in een auto. Een getuige liet de politie weten dat twee verdachte personen in de richting van de X straat waren weggelopen en dat één van deze personen gekleed was in een witte trui met capuchon. Politieambtenaren E en M zagen op ongeveer vijfhonderd meter van de plaats van het delict rond 22:12 uur een groep van vier jongens lopen waarvan één jongen aan voormeld signalement voldeed. De vier jongens, waarvan de leeftijd op dat moment onduidelijk was, renden volgens de politie weg bij het zien van de politieauto. Politieambtenaren E en M zouden daarop achter de jongens aan zijn gerend. De vier jongens zouden niet hebben voldaan aan de vordering van de politie om te blijven staan. Niet is komen vast te staan onder welke omstandigheden verzoeker A is aangehouden, omdat de lezingen daarover nogal verschillen. Volgens de politie struikelde en viel verzoeker A, waardoor politieambtenaar M hem kon vastgrijpen, naar de grond werken en aanhouden. Echter, verzoeker verklaarde dat hij al enige tijd voor zijn

ouderlijke woning op een bankje zat met buurtgenoten en zonder enige reden werd aangehouden. Wat hier overigens ook van zij en hoe onaannemelijk verzoekers verklaring ook voorkomt, vast is komen te staan dat de twee daders van de poging tot inbraak in een auto volgens een getuige waren weggelopen, verzoeker A niet aan het (zeer summiere) signalement voldeed en zich tijdens zijn aanhouding niet in de directe omgeving van de betrokken auto, maar in de buurt, waar de daders volgens de getuige naartoe waren gelopen, bevond. Het enkele feit dat verzoeker A zich in deze buurt bevond en met drie andere jongens, waarvan één jongen aan het (zeer summiere) signalement voldeed, zou zijn weggerend bij het zien van de politieauto, levert geen redelijk vermoeden van schuld op aan een strafbaar feit op grond waarvan de politie hem mocht aanhouden. Hierbij verwijst de Nationale ombudsman naar het arrest "Hollende kleurling" van het Hof Amsterdam van 3 juni 1977 (NJ 1978, 601 / LJV AB7142). De Nationale ombudsman is dan ook van oordeel dat de politie het vereiste dat grond- en mensenrechten worden gerespecteerd, in dit geval het recht op persoonlijke vrijheid en het verbod op onrechtmatige vrijheidsbeneming, heeft geschonden door verzoeker A aan te houden.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

6. Geweld tegen verzoeker A

Behoorlijkheidsvereiste (recht op lichamelijke integriteit)

6.1 Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grond- en mensenrechten worden gerespecteerd. Het recht op lichamelijke integriteit is een grondrecht dat door de Grondwet (zie Achtergrond, onder 1.1) en internationale verdragen wordt beschermd. Het gebruik van geweld tegen personen betekent een inbreuk op dit grondrecht. Een politieambtenaar die in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening is, is echter bevoegd om op grond van artikel 8, eerste en vijfde lid, van de Politiewet 1993, geweld te gebruiken wanneer dit noodzakelijk is voor de uitvoering van zijn taak en een minder ingrijpend middel niet voorhanden is. Het geweld dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn (zie Achtergrond, onder 7.).

Schending behoorlijkheidsvereiste

6.2 Niet in geschil is dat politieambtenaar M verzoeker A met de vlakke hand een klap tegen het achterhoofd heeft gegeven. Het feit dat verzoekers aanhouding niet behoorlijk was, brengt met zich mee dat geweldtoepassing tegen hem reeds om die reden evenmin kan worden gerechtvaardigd. De Nationale ombudsman is dan ook van oordeel dat de politie ook hier het vereiste dat grond- en mensenrechten moeten worden gerespecteerd, in dit geval het recht op lichamelijke integriteit, heeft geschonden.

De onderzochte gedraging is dus ook op dit punt niet behoorlijk.

Nadere overweging

6.3 Voor zover verzoekers aanhouding wel gerechtvaardigd was, merkt de Nationale ombudsman nog het volgende op. Daargelaten de vraag of verzoeker A zich tijdens zijn aanhouding zou hebben verzet en daarbij met zijn arm of hand het gezicht van een politieambtenaar zou hebben geraakt, is de Nationale ombudsman van oordeel dat de politie het vereiste dat grond- en mensenrechten moeten worden gerespecteerd, in dit geval het recht op lichamelijke integriteit, heeft geschonden door verzoeker A met de vlakke hand op het achterhoofd te slaan. Zoals de Nationale ombudsman in eerdere rapporten heeft geoordeeld, kan het slaan op het hoofd alleen in zeer uitzonderlijke situaties worden aangemerkt als een passende vorm van geweld. Immers, het hoofd is een kwetsbaar lichaamsdeel en het slaan op het hoofd, hoewel met de vlakke hand minder ernstig is of hoeft te zijn dan met de vuist, kan ernstig letsel tot gevolg hebben. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman was er, ook wanneer wordt uitgegaan van de lezing van de politie dat verzoeker A wild met zijn armen zwaaide en politieambtenaar M met een rondzwaaiende arm of hand in zijn gezicht raakte, geen sprake van een zeer uitzonderlijke situatie op grond waarvan het slaan op het achterhoofd gerechtvaardigd was. Daarbij neemt de Nationale ombudsman in aanmerking dat niet is gebleken van omstandigheden op grond waarvan het niet mogelijk was om verzoeker A op een andere, minder ingrijpende manier, zoals aangeleerd tijdens de zogenoemde Integrale Beroepsvaardigheidstraining (IBT), en eventueel met behulp van de aanwezige collega van de betrokken politieambtenaar aan te houden. Voor zover geweld noodzakelijk was, wat daar overigens ook van zij, lag het op de weg van de politie om geweld op een ander, minder kwetsbaar lichaamsdeel dan het hoofd toe te passen.

7. Hardhandige aanhouding verzoeker Y

Behoorlijkheidsvereiste (recht op lichamelijke integriteit)

7.1 Zoals reeds besproken, is het recht op lichamelijke integriteit een grondrecht dat door de Grondwet (zie Achtergrond, onder 1.1) en internationale verdragen wordt beschermd en door de overheid moet worden gerespecteerd.

Vaststaande feiten

7.2 Niet ter discussie staat dat politieambtenaar B verzoeker Y meerdere malen heeft gevorderd het politiebureau te verlaten en dat hij verzoeker Y heeft aangehouden, omdat deze niet voldeed aan de vorderingen. Evenmin staat ter discussie dat

politieambtenaar B hem uiteindelijk met gebalde vuist op het (voor)hoofd heeft geslagen.

Schending behoorlijkheidsvereiste

7.3 Hoewel niet is komen vast te staan dat verzoeker Y zich hevig heeft verzet tegen zijn aanhouding, omdat de lezingen daarover sterk uiteen lopen, is de Nationale ombudsman van oordeel dat het slaan op verzoekers (voor)hoofd ook in dat geval niet noodzakelijk en

passend was. Daarmee heeft de politie het vereiste dat grondrechten worden gerespecteerd, in dit geval het recht op lichamelijke integriteit, geschonden. Zoals reeds hiervoor is besproken, kan het slaan met de vuist op het hoofd alleen in (zeer) uitzonderlijke situaties worden aangemerkt als een passende vorm van geweld. Hiervan was ook in dit geval geen sprake. Daarbij acht de Nationale ombudsman van belang dat niet is gebleken van omstandigheden op grond waarvan het niet mogelijk was om verzoeker Y op een andere, minder ingrijpende manier onder controle te krijgen, zoals - ervan uitgaande dat geweld noodzakelijk was - geweldtoepassing op een ander lichaamsdeel. Ook neemt hij hierbij in aanmerking dat politieambtenaar V politieambtenaar B assisteerde en dat er meerdere politieambtenaren op het politiebureau aanwezig waren die in dit geval konden assisteren. De Nationale ombudsman is zich ervan bewust dat de situatie in en rondom het politiebureau, omdat familieleden en vrienden van verzoekers op een kennelijk onaanvaardbare wijze verhaal kwamen halen bij de politie, zeer grimmig en agressief was en veel aandacht van meerdere politieambtenaren opeiste. Dit rechtvaardigt echter niet het slaan met de vuist in verzoekers gezicht.

De onderzochte gedraging is dan ook niet behoorlijk.

8. Weigering advocaat

Behoorlijkheidsvereiste (recht op rechtsbijstand)

8.1 Dat de overheid de grond- en mensenrechten van haar burgers respecteert, brengt in het onderhavige geval met zich mee dat burgers, die van hun vrijheid zijn beroofd, het recht hebben om voorafgaand aan het politieverhoor een advocaat te raadplegen. Het recht op rechtsbijstand vloeit onder andere voort uit artikel 18 van de Grondwet (zie Achtergrond, onder 1.3), artikel 6, derde lid onder c, van het EVRM (zie Achtergrond, onder 2.1), artikel 14, derde lid onder b, van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (IVBPR, zie Achtergrond, onder 3.) en artikel 37 en 40 van het VRK (zie Achtergrond, onder 4.). Het recht op rechtsbijstand is voorts vastgelegd in artikel 28 van het Wetboek van Strafvordering (WvSv, zie Achtergrond, onder 6.2). Artikel 50 van het WvSv waarborgt verder de vrije toegang van de raadsman tot de verdachte (zie Achtergrond, onder 6.3).

Jurisprudentie

8.2 Uit de uitspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) in de zaak John Murray versus het Verenigd Koninkrijk (EHRM 8 februari 1996, nr. 18731/91) kan afgeleid worden, dat een verdachte ook voorafgaand aan zijn verhoor door de politie recht heeft op overleg met zijn raadsman. Het overleg kan betrekking hebben op de bij de politie af te leggen verklaring en op de vraag of de verdachte al dan niet gebruik zal maken van zijn zwijgrecht. Op 27 november 2008 deed het Europese Hof voor de Rechten van de Mens een uitspraak in de zaak Salduz tegen Turkije (EHRM 27 november 2008, nr.

36391/02; NJ 2009, 214). Het EHRM benadrukt dat het bewijs voor een groot en belangrijk deel in het vooronderzoek wordt verzameld, terwijl de verdachte zich juist in deze fase in een kwetsbare positie bevindt. Het is daarom van belang dat er tijdige bijstand van een raadsman mogelijk is. Dit is ook van belang vanwege het recht van de verdachte om zichzelf niet te belasten. Uit de uitspraak van het EHRM van 11 december 2008 in de zaak Panovits tegen Cyprus (EHRM 11 december 2008, nr. 4268/04) blijkt dat het EHRM veel waarde hecht aan de mogelijkheid die de verdachte gegeven wordt om voorafgaand aan het politieverhoor overleg te kunnen hebben met een raadsman. Op 30 juni 2009 oordeelde de Hoge Raad naar aanleiding van de arresten Salduz en Panovits dat een verdachte, die door de politie is aangehouden, de gelegenheid moet worden geboden om voorafgaand aan het verhoor een advocaat te raadplegen.

Kinderrechten

8.3 Minderjarigen, die van hun vrijheid zijn beroofd, hebben verder op grond van artikel 37, onder d, van het VRK (zie Achtergrond, onder 4.2) het recht om onverwijld te beschikken over juridische en andere passende bijstand. Uit artikel 7.1 van de Beijing Rules (zie Achtergrond, onder 5.5) volgt dat dit recht voor de gehele procedure geldt en vanaf het moment van de beschuldiging.

Vaststaande feiten

8.4 Niet in geschil is dat de advocaat van verzoekers op 15 september 2009 rond

23:30 uur naar het politiebureau had gebeld en dat een (vrouwelijke) politieambtenaar haar toestemming had verleend om verzoekers een kwartier later te bezoeken. Evenmin is in geschil dat de advocaat van verzoekers rond 23:45 uur op het politiebureau arriveerde en dat politieambtenaar V haar weigerde verzoekers te bezoeken vanwege het gebrek aan ruimte, de drukte, de sfeer in en om het politiebureau, het late tijdstip en het agressieve en beledigende gedrag van verzoekers.

Schending behoorlijkheidsvereiste

8.5 De Nationale ombudsman is van oordeel dat de politie het vereiste dat grond-, mensen- en kinderrechten worden gerespecteerd, in dit geval het recht (van een minderjarige) op rechtsbijstand, heeft geschonden. Zoals hiervoor is besproken, heeft een verdachte die van zijn vrijheid is beroofd, op grond van diverse verdragen en jurisprudentie van het EHRM alsmede de Hoge Raad het recht om voorafgaand aan het (politie)verhoor een advocaat te raadplegen. Verzoeker A, die minderjarig was, had bovendien het recht om onverwijld te beschikken over juridische bijstand. Door de advocaat van verzoekers, ondanks de met haar gemaakte telefonische afspraak, niet (direct) toe te laten tot verzoekers dan wel op andere wijze overleg te laten hebben met verzoekers heeft de politie naar het oordeel van de Nationale ombudsman het recht op rechtsbijstand

onvoldoende gerespecteerd. De Nationale ombudsman heeft begrip voor het feit dat er op het politiebureau een gebrek was aan ruimte vanwege de drukte, dat het erg laat was en dat de sfeer in en om het politiebureau (zeer) grimmig en agressief was. Dit neemt echter niet weg dat de politie het recht op rechtsbijstand, ondanks het agressieve en beledigende gedrag van verzoekers - wat daar overigens ook van zij - met name vanwege de jonge leeftijd van verzoekers, diende te waarborgen. Niet aannemelijk is dat er op het moment dat de rust enigszins was weergekeerd geen mogelijkheid was om de advocaat bij verzoeker A toe te laten.

De onderzochte gedraging is dan ook op dit punt niet behoorlijk.

9. Weigering moeder

Behoorlijkheidsvereiste (recht van een ingesloten kind op toegang tot zijn ouders)

9.1 Dat de overheid de grond- en mensenrechten van haar burgers respecteert, brengt in het onderhavige geval ook met zich mee dat minderjarigen, die van hun vrijheid zijn beroofd, het recht hebben op toegang tot hun ouders. Op grond van artikel 37, onder c van het VRK (zie Achtergrond, onder 4.2) heeft ieder kind het recht contact met zijn of haar familie te onderhouden door middel van correspondentie en bezoeken, behalve in uitzonderlijke omstandigheden. Ook uit artikel 490 juncto 50 van het WvSv (zie Achtergrond, onder 6) blijkt dat ouders vrije toegang hebben tot hun minderjarige ingesloten kind. Ouders hebben op grond van het WvSv dezelfde rechten als een advocaat. Slechts onder bijzondere omstandigheden kan contact tussen ouder en kind worden beperkt.

Vaststaande feiten

9.2 Niet ter discussie staat dat de politie de moeder van A en Y vrij snel op de hoogte heeft gesteld van de aanhoudingen van haar zonen. Hoewel de politie ervan op de hoogte was dat de moeder van verzoekers zich vanwege het eventuele letsel na de hardhandige aanhouding ernstig zorgen maakte om met name haar minderjarige zoon A, weigerde de politie haar haar zoon te bezoeken vanwege het gebrek aan ruimte door de drukte, de sfeer in en om het politiebureau, het late tijdstip en het agressieve en beledigende gedrag van onder andere haar zoon A.

Schending behoorlijkheidsvereiste

9.3 De Nationale ombudsman is van oordeel dat de politie door de moeder geen toegang tot haar minderjarige zoon A te verlenen het vereiste dat grond-, mensen- en kinderrechten worden gerespecteerd, in dit geval het recht van een ingesloten kind op toegang tot zijn ouders, heeft geschonden. De Nationale ombudsman heeft, zoals eerder overwogen, begrip voor het feit dat er op het politiebureau een gebrek was aan ruimte vanwege de drukte, dat het erg laat was en dat de sfeer in en om het politiebureau (zeer) grimmig en

agressief was. Dit neemt echter niet weg dat de politie het recht van een ingesloten kind op toegang tot zijn ouders, ondanks het agressieve en beledigende gedrag van verzoeker A - wat daar overigens ook van zij - met name vanwege de minderjarige leeftijd van verzoeker A diende te waarborgen. Ook hiervoor geldt dat niet aannemelijk is dat er op het moment dat de rust enigszins was weergekeerd geen mogelijkheid was de moeder toe te laten tot haar minderjarige zoon.

De onderzochte gedraging is dan ook op dit punt niet behoorlijk.

10. Klachtbehandeling

Behoorlijkheidsvereiste (beginsel van fair play)

10.1 Het beginsel van fair play houdt voor overheidsinstanties in dat zij burgers de mogelijkheid geven hun procedurele kansen te benutten en daarbij zorgen voor een eerlijke gang van zaken.

Geen schending

10.2 De Nationale ombudsman is van oordeel dat de politie het beginsel van fair play niet heeft geschonden. Vaststaat dat verzoekers advocaat namens verzoekers op 10 juni 2010 alle beschikbare camerabeelden op het hoofdbureau van politie heeft bekeken en dat de korpsbeheerder de klacht van verzoekers vervolgens op 16 november 2010 heeft afgehandeld. Hieruit blijkt dat de korpsbeheerder, anders dan verzoekers stellen, tijdens de klachtbehandeling verzoekers advocate, weliswaar op haar verzoek, in de gelegenheid heeft gesteld de camerabeelden te bekijken en pas daarna de klacht heeft afgehandeld. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman heeft de politie verzoekers op die manier voldoende mogelijkheid gegeven om hun procedurele kansen te benutten. Niet is gebleken dat er verder sprake was van een oneerlijke gang van zaken.

De onderzochte gedraging is dan ook op dit punt behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland is gegrond voor wat betreft:

de aanhouding van verzoeker A wegens schending van het vereiste dat grond- en mensenrechten, in dit geval het recht op persoonlijke vrijheid en het verbod op onrechtmatige vrijheidsbeneming, moeten worden gerespecteerd;

de geweldtoepassing jegens verzoeker A wegens schending van het vereiste dat grond- en mensenrechten, in dit geval het recht op lichamelijke integriteit, moeten worden gerespecteerd;

de hardhandige aanhouding van verzoeker Y wegens schending van het vereiste dat grond- en mensenrechten, in dit geval het recht op lichamelijke integriteit, moeten worden gerespecteerd;

de weigering de advocaat van verzoekers toe te laten wegens schending van het vereiste dat (kinder-,) grond- en mensenrechten, in dit geval het recht op rechtsbijstand (van een minderjarige), moeten worden gerespecteerd;

de weigering de moeder van verzoeker A toe te laten wegens schending van het vereiste dat grond-, mensen- en kinderrechten, in dit geval het recht van een ingesloten minderjarige op toegang tot zijn ouders, moeten worden gerespecteerd.

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland is niet gegrond voor wat betreft:

het niet in de gelegenheid te stellen van verzoekers om camerabeelden van het incident tijdens de klachtbehandeling te bekijken.

De Nationale ombudsman,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer

Achtergrond

1. GRONDWET

1.1 Artikel 11

Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam.

Artikel 15, eerste en vierde lid

1. Buiten de gevallen bij of krachtens de wet bepaald mag niemand zijn vrijheid worden ontnomen. (...)

4. Hij aan wie rechtmatig zijn vrijheid is ontnomen, kan worden beperkt in de uitoefening van grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt.

1.3 Artikel 18, eerste lid

Ieder kan zich in rechte en in administratief beroep doen bijstaan.

2. EUROPEES VERDRAG VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS

2.1 Artikel 6, derde lid onder c

Een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld, heeft in het bijzonder de volgende rechten zich zelf te verdedigen of daarbij de bijstand te hebben van een raadsman naar eigen keuze of, indien hij niet over voldoende middelen beschikt om een raadsman te bekostigen, kosteloos door een toegevoegd advocaat te kunnen worden bijgestaan, indien de belangen van een behoorlijke rechtspleging dit eisen.

2.2 Artikel 8

1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.
2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

3. INTERNATIONAAL VERDRAG INZAKE BURGERRECHTEN EN POLITIEKE RECHTEN

Artikel 14, derde lid onder b

Bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde strafvervolging heeft een ieder, in volle gelijkheid, recht op de volgende minimumgaranties: te beschikken over voldoende tijd en faciliteiten die nodig zijn voor de voorbereiding van zijn verdediging en zich te verstaan met een door hemzelf gekozen raadsman.

4. VERDRAG INZAKE DE RECHTEN VAN HET KIND

4.1 Artikel 3

1 Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.

3 De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

4.2 Artikel 37

De Staten die partij zijn, waarborgen dat:

- a. geen enkel kind wordt onderworpen aan foltering of aan een andere wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing. Doodstraf noch levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van vrijlating wordt opgelegd voor strafbare feiten gepleegd door personen jonger dan achttien jaar;
- b. geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn of haar vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenisneming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur;
- c. ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn of haar leeftijd. Met name wordt ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen tenzij het in het belang van het kind wordt geacht dit niet te doen, en heeft ieder kind het recht contact met zijn of haar familie te onderhouden door middel van correspondentie en bezoeken, behalve in uitzonderlijke omstandigheden;
- d. ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd het recht heeft onverwijld te beschikken over juridische en andere passende bijstand, alsmede het recht de wettigheid van zijn vrijheidsberoving te betwisten ten overstaan van een rechter of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit, en op een onverwijld beslissing ten aanzien van dat beroep.

4.3 Artikel 40

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit, op een wijze van behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind, die de eerbied van het kind voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van anderen vergroot, en waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind en van de aanvaarding door het kind van een opbouwende rol in de samenleving.
2. Hiertoe, en met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van internationale akten, waarborgen de Staten die partij zijn met name dat:

(...)

b. ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit, ten minste de volgende garanties heeft:

(i) dat het voor onschuldig wordt gehouden tot zijn of haar schuld volgens de wet is bewezen;

(ii) dat het onverwijld en rechtstreeks in kennis wordt gesteld van de tegen hem of haar ingebrachte beschuldigingen, indien van toepassing door tussenkomst van zijn of haar ouders of wettige voogd, en dat het juridische of andere passende bijstand krijgt in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging;

(...).

5. OVERIGE EUROPESE & INTERNATIONALE REGELGEVING

5.1 Raad van Europa, Recommendation REC (2003) 20, 24 september 2003, concerning new ways of dealing with juvenile delinquency:

15. Where juveniles are detained in police custody, account should be taken of their status as a minor, their age and their vulnerability and level of maturity. They should be promptly informed of their rights and safeguards in a manner that ensures their full understanding. While being questioned by the police they should, in principle, be accompanied by their parent/legal guardian or other appropriate adult. They should also have the right of access to a lawyer and a doctor. They should not be detained in police custody for longer than forty-eight hours in total and for younger offenders every effort should be made to reduce this time further. The detention of juveniles in police custody should be supervised by the competent authorities.

5.2 Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice:

A.19. Any form of deprivation of liberty of children should be a measure of last resort and be for the shortest appropriate period of time.

A.21: Given the vulnerability of children deprived of liberty (...) children should have the right to:

a. maintain regular and meaningful contact with parents, family and friends.

C.27 Police should respect the personal rights and dignity of all children and have regard to their vulnerability, that is, take account of their age and maturity and any special needs of those who may be under a physical or mental disability or have communication difficulties.

D.54: in all proceedings children should be treated with respect for their age, their special needs, their maturity and level of understanding.

Explanatory memorandum Guidelines:

C.86: The police should also apply the guidelines on childfriendly justice. This applies to all situations where children might come in contact with the police and it is, as stipulated in Guideline 27, of particular importance when dealing with vulnerable children.

5.3 United Nations Rules for the Protection of Juvenile Deprived of their Liberty: "Havana Rules", 14 December 1990

17. (...) Detention before trial shall avoided to the extent possible and limited to exceptional circumstances.

18. The conditions under which an untried juvenile is detained should be consistent with the rules set out below, with additional specific provisions as are necessary and appropriate, given the requirements of the presumption of innocence, the duration of the detention and the legal status and circumstances of the juvenile. These provisions would include, but not necessarily be restricted to, the following:

(a) Juveniles should have the right of legal counsel and be enabled to apply for free legal aid, where such aid is available, and to communicate regularly with their legal advisers. Privacy and confidentiality shall be ensured for such communications.

5.4 United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice "Beijing Rules"; 29 November 1985

7.1 Basic procedural safeguards such as (...) the right to council (...) shall be guaranteed at all stages of proceedings. (...)

10.1 Upon the apprehension of a juvenile, her or his parents or guardian shall be immediately notified of such apprehension, and, where such immediate notification is not possible, the parents or guardian shall be notified within the shortest possible time thereafter. (...)

10.3 Contacts between law enforcement agencies and a juvenile offender shall be managed in such a way as to (...) promote the well-being of the juvenile.

Commentary: compassion and kind firmness are important in situations of initial contact with law enforcement.

5.5 General Comment no. 10 (2007) on the Convention of the Rights of the Child

Best interests of the child (art. 3)

10. In all decisions taken within the context of the administration of juvenile justice the best interest of the child should be a primary consideration. Children differ from adults in their physical and psychological development and their emotional and educational needs. These and other differences (...) require a different treatment for children.

Legal or other appropriate assistance (art. 40 (2) (b) (ii))

49. The child must be guaranteed legal or other appropriate assistance in the preparation and presentation of his/her defence. CRC does require that the child be provided with assistance, which is not necessarily under all circumstances legal but it must be appropriate. It is left to the discretion of States parties to determine how this assistance is provided but it should be free of charge. The Committee recommends the State parties provide as much as possible for adequate trained legal assistance, such as expert lawyers or paralegal professionals. Other appropriate assistance is possible (e.g. social worker), but that person must have sufficient knowledge and understanding of the various legal aspects of the process of juvenile justice and must be trained to work with children in conflict with the law.

6. WETBOEK VAN STRAFVORDERING

6.1 Artikel 27

Als verdachte wordt vóórdat de vervolging is aangevangen, aangemerkt degene te wiens aanzien uit feiten en omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan eenig strafbaar feit voortvloeit.

6.2 Artikel 28

1. De verdachte is bevoegd zich, overeenkomstig de bepalingen van den Derden Titel van dit Boek, door een of meer gekozen of toegevoegde raadslieden te doen bijstaan.

2. Hem wordt daartoe, telkens wanneer hij dit verzoekt, zooveel mogelijk de gelegenheid verschaft om zich met zijn raadsman of met zijne raadslieden in verbinding te stellen.

6.3 Artikel 50, eerste en tweede lid

1. De raadsman heeft vrijen toegang tot den verdachte die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, kan hem alleen spreken en met hem brieven wisselen zonder dat van den inhoud door anderen wordt kennis genomen, een en ander onder het vereischte toezicht, met inachtneming van de huishoudelijke reglementen, en zonder dat het onderzoek daardoor mag worden opgehouden.

2. Indien uit bepaalde omstandigheden een ernstig vermoeden voortvloeit dat het vrije verkeer tusschen raadsman en verdachte hetzij zal strekken om den verdachte bekend te

maken met eenige omstandigheid waarvan hij in het belang van het onderzoek tijdelijk onkundig moet blijven, hetzij wordt misbruikt voor pogingen om de opsporing der waarheid te belemmeren, kan tijdens het gerechtelijk vooronderzoek de rechter-commissaris, en overigens tijdens het voorbereidende onderzoek de officier van justitie, telkens bevelen dat de raadsman geen toegang tot den verdachte zal hebben of dezen niet alleen zal mogen spreken en dat brieven of andere stukken, tusschen raadsman en verdachte gewisseld, niet zullen worden uitgereikt. Het bevel omschrijft de bepaalde omstandigheden in den voorgaanden zin bedoeld; het beperkt de vrijheid van verkeer tusschen raadsman en verdachte niet meer en wordt voor niet langer gegeven, dan door die omstandigheden wordt gevorderd, en is in elk geval slechts gedurende ten hoogste zes dagen van kracht. Van het bevel geschiedt schriftelijke mededeeling aan den raadsman en aan den verdachte

6.4 Artikel 53

In geval van ontdekking op heeter daad is ieder bevoegd den verdachte aan te houden.

6.5 Artikel 490

Indien de verdachte rechtens zijn vrijheid is ontnomen en niet is geplaatst in een justitiële jeugdinrichting, is ten aanzien van zijn ouders of voogd artikel 50 van overeenkomstige toepassing.

7. Politiewet 1993

Artikel 8

1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf. (...)

5. De uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn.

8. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren

8.1 Artikel 1, derde lid, onder b en c

b) In dit besluit wordt verstaan onder geweld: elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis uitgeoefend op personen of zaken.

c) In dit besluit wordt verstaan onder aanwenden van geweld: het gebruiken van geweld en het dreigen met geweld, waaronder wordt begrepen het ter hand nemen van een vuurwapen.

8.3 Artikel 4

Het gebruik van een geweldmiddel is uitsluitend toegestaan aan een ambtenaar:

a. aan wie dat geweldmiddel rechtens is toegekend, voor zover hij optreedt ter uitvoering van de taak met het oog waarop het geweldmiddel hem is toegekend, en

b. die in het gebruik van dat geweldmiddel is geoefend.

9. Dienstvoorschrift Dienst executieve Ondersteuning van de politie
Amsterdam-Amstelland van 27 december 1988

9.1 Paragraaf 3.8.1 Raadsman/-vrouw

De verdachte (of diens wettelijke vertegenwoordiger, of bij gebrek hieraan de familie van de verdachte) is te allen tijde bevoegd een raadsman te kiezen en zich door hem te laten bijstaan. De verdachte wordt daartoe, telkens wanneer hij dat verzoekt, zoveel mogelijk de gelegenheid gegeven om zich met zijn raadsman in verbinding te stellen. Dit geldt ook tijdens de periode dat de verdachte voor onderzoek wordt opgehouden. (Artikel 38 Wetboek van Strafvordering)

9.2 Paragraaf 5.1.3 Minderjarigen

Minderjarigen worden zoveel mogelijk gescheiden van volwassenen ingesloten. Ouders en/of voogd worden zo spoedig mogelijk door of vanwege de chef van dienst van het behandelend korps onderdeel in kennis gesteld. Minderjarigen hebben recht op bezoek van ouders en/of voogd, gelijk aan de regelgeving voor een raadsman. (...) Indien de aard van het strafbare feit en de huiselijke omstandigheden dit toelaten, kan de nachtrust worden genoten op een nader door de hulpofficier van justitie te bepalen adres. (Zie ook artikel 491 Wetboek van Strafvordering).